

مسکن شمس

سر ۱۳۳۰

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم ديني ، علمي ، ادبي ، سياسي هفتعلق مجموعه اسلاميه در
اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

صاحب و مدير مسئول : ح . اشرف اريب

مدينه به عودت ايتديلر. اثنای عودتده سورۀ فتح نازل اولمغه مسلمين زياده سيله مسرور اولديلر. اعصابده اولان کرکينلکر تماميله زائل اولدی. قلوب مسلمينه سکينت کلدی...
حليم ثابت

فلسفه

وحدت وجود

۲۲

ايشته فکريون مسلکده سالک اولان حکمادن بر چوغي اعراضک محل مقومی اولان جوهرک بر امر معقول وحيطة احساساتمز داخلنه کيرن اعراضک ده قواي مدرکه بشريه ايله قائم اولديغی باليقن حوادث محسوسه نك هيئت مجموعۀ سندن عبارت اولان عالم حس وشهوده انا دنيلن نفس ناطقه نك اشكال مختلفۀ احساساتي نظريه باقشمار، قواي مدرکه بشريه نك انعدام مفروضيه عالم خارجيدن اثر قالميه جفني ادعا ايلشردر.

حتی بونلردن «هوم» و «استووارت ميل» بومبخته هر درلو فرضيات مافوق الطبعيه بي بر طرف ايدۀ رک حصول احساسات ايچون عقلک نه داخلنده، نه ده خارجنده هيچ بر علت قبولنه لزوم کورمه مشلر و علت فکري نك انجق دائرۀ احساسات داخلنده قابل تطبيق اولوب انک خارجنده اصلاً حائز معنی اوله ميه جفني سويلشردر. بونلرک ادعاليه کوره عالم خارجي احساساتک وجود معيليله توالی وتعاقليرندن عبارتدر.

«استووارت ميل» ديورکه: برشي خارجي احساساتمزدن بری واسطه سيله بزه قارشو تعين ايتمه مش بيله اولسه بز انک موجوديته قائل اولورز. زيرا اوشي خارجي تشکيل ايدن احساساتک هنوز بزه ظهور ايتمه مش اولسي انلرک امکانه مانع دکلدر. دائرۀ شعور مزدن خارج برشيک وجودينه قائل اولق احساساتک امکان دائمي سنه قائل اولق ديمکدر. شو حالده عالم خارجي بزم وجدانمزله بي نوعمزلک وصاحب حس اولان سائر مخلوقاتک وجدانلرنده تحقق ايدن «امکان دائمي احساسات» دن بشقه برشي دکلدر.

«استووارت» ک بوا دعاسنه قارشي بر چوق اعتراضات درميان اولنيور. عالمده هنوز صاحب حس وحيات مخلوقات يوق ايکن عالمک موجود و برطاقم حادثاته محل ظهور اولسي بوا اعتراضلرک الک قوتليرندن بريدر. اشيای خارجيه نك وجودی انکار ايديله مز. چونکه انلرک موجوديتلری بزم ادرا کمزه مفتقر دکلدر. حيطة ادراک واحساسمز خارجنده بر چوق شيلرک موجود، حتی احساساتمز موافق برووجود ايله تعينلرني قبوله بر مانع عقلی يوقدر. حيطة احساساتمزدن خارج هر هانکی بر موجود طبق احساساتمز داخلنده کی تعين ذاتي سيله موجود

وا احساساتمزک انده تحققة حکم ايتديکی اعراض مختلفه ايله متعين اوله بيلير.

فکريونک بوا دعالي شائبۀ افراطدن خالی اولماقده برابر اهل وحدتک وجود خارجي حقه نده کی فکريونک ايضاحه مدار اولمقدن خالی دکلدر.

اهل وحدتک بوابده کی فکريونک فکريون مسلکده سالک اولان حکمائک ادعاليه تماميله مغايردر. چونکه اهل وحدت هيچ بر زمان عالم خارجينک وجوديني انکار ايتيوب يالکيز انک قيام ذاتي سنده حقدن استغسانه قائل اولميورلر وعالم هر دقيقه تجلی الهی به مظهريته قائمدر؛ جناب حق بر دقيقه عالمه افاضۀ وجود ايتمه عالمدن اثر قالماز، زيرا عالم ذاته نظراً معدوم، حقه نظراً موجوددر ديورلر. فقط انلرک بوسوزی قطعاً عالم خارجينک وجوديني انکار معناسی تضمن ايتمز. بوسوزک معناسی اشيای خارجيه ده تحقق ايدن وجود بر نقطۀ نظره کوره وجود ديکر بر نقطۀ نظره کوره عدم ديمکدر. اهل وحدتک شو فکريونک ايتده کی مثل ايله بر درجه به قدر اکلشيله بيلير.

مثلاً حکما اجسامده تحقق ايدن اعراضک صرف بزده کی احساساته نظراً تحققة قائل اوله رق انلری انفس احوال جمله سندن عدايد ديورلر. انلرک شو فکريه کوره اعراض من وجه موجود من وجه معدوم ديمک اولور. يعنی ادرا کمزه قارشو تعين ايدن بر جوهرله ادرا کمزک اکا تعلق تيجه سي اوله رق تعين ايدن اوچنجی بر ماهيت مثلاً «لون» دنيلن عرض، تحققتک شرطلرينه نظراً موجود، عکس صورته کوره معدوم ديمکدر. حال بوکه عرض محسوس موجوددر. اکا هيچ بر زمان معدوم دنيله مز. فقط عرضک وجودی مطلق دکل، بلکه شرائطک اجتماعنه وابسته در. بنابرین اعراض بر نقطۀ نظره کوره موجود ديکر نقطۀ نظره کوره معدوم حکمنده در. چونکه شرائطک اجتماعدن صکره تحقق ايدن بر عرضه اصلاً معدوم دينه مديکی کي بونک عکسي ده ادعا ايديله مز. يعنی عرض حقه نده تحققی شرائطک اجتماعنه غير متوقف بر ماهيت مستقله در دينه مز.

بومثالی سرد ايلکدن مقصد مز اهل وحدتک: «اشيا ذاته نظراً معدوم، ذات الوهيه نظراً موجوددر» سوزينک توضيخنن بشقه برشي دکلدر. بنابرین بومثالک عيناً قبولی جناب حقک بر جوهر، عالم خارجينک ده او جوهرله قائم بر عرض اولديغی قبول ديمک اولورکه تيجه سنک نرديه وارا جني ايضاحدن مستغيدر.

خلاصۀ کلام فکريوندن بعضيلرينک اعتقادلری وجهله عالم خارجينک وجودی ايله جف القلم انکار ايديله رک ايشک ايچندن چيقيله ماز. بو بويله اولديغی کي عالم خارجينک جناب حقدن مستغنی اوله رق موجود ومتحقق اولديغی ده قولای قولای قبول ايديله مز. حتی مستغرق بحر وحدت اولان شيخ اکبر «حکمت علويه» فصننه شويله بيوريور:

«فاوجد في هذا المختصر الشريف الذي هو الانسان الكامل جميع الاسماء الالهية وحقائق ماخرج عنه في العالم الكبير المنفصل»

اقسام وحی ایچنده اشد واصعب اولان بوقسمدر. زیرا نبی اولان ذات بونک تأثیر والجاهلیه طبیعت بشریهدن مرتبه ملکته عروج ایدر وانقطاع صدا عقیبنده خطاب الهی بی کما ینبغی فهم وحفظ ایلردی. بوقسمه عائد ایضاحات ممکنه جلد اول اواخرنده اعطا اولمشدر.

[چاک صداسنک شرعاً مذمومیتی احتوا ایتدیکی طین اعتباریه اولوب بوایسسه بوراده کی وجه شهن خارج براقیلور. یالکز قوت واهتزازده تشبیه مقصوددر دینلیور. چونکه علم بیانده تقرر ایتدیکی اوزره مشبه هروجهله مشبه بهه مماثل اولق شرط دکدر]

بوصورتله وحی الهی وقوعی هنکامنده - روایت موثوقه کوره - نزد رسالت پناهیده حاضر بولنان اصحاب کرام « دوی النحل » آری ویزلینسه شیه برنوع صدا حس ایدرلر مش. لکن بوحال صدای واقعک بالذات مظهر خطاب اولان رسول اکرم حقنده دهاشدید ومهیپ اولمسنه منافی دکدر. بعض ارباب تدقیق دیورلرکه : جناب رسالتا به - مسائل عویصه دن اولوب افرادامته کشف وایضاحی قابل اولمیان - کیفیت وحیدن سؤال وقوع بولنجه ایشیدلیدیکی ائنده کندیسندن برمعنا تفهیمی ممکن اولمیان اشبو صدای متدارک (تابع) ایله تمثیل بیورمغه مجبور اولمشلردر. بوافاده ایله وحیک صفت جلال واهت کبریا یه اقتران حالنده ورود ایدرک مهابت خطاب سبحانینک مجامع قلب شریفلرینی احاطه واشغال ایتمکده واولئاده عالم شهوددن عالم غیبه انصال ایله واله وحیران قالمقده اولملرینی ومتعاقباً برصورت خارقهده قلب مبارکدرینه انتقاش ایدن کلام شریفی تلقی بیورمقده بولملرینی تفهیم وتیین بیورمشلردر.

بشمعی مرتبه -- جناب جبریلی آلتی یوز قنادی حاوی [۳] اولان هیئت اصلیه لری اوزرینه کوره دک مظهر وحی ربانی اولمقده. بوکیفیتله وحی تلقیسی یالکز ایکی دفعه واقع اولمشدر. اولنرک بری یر یوزنده جبریلک افق اعلائی سد ایتدیکی، دیکری ده ایله معراجده سدره المنتهایه وصول بولدقلری هنکامده وقوعبولدینی « سورة النجم » اوائلنده مصر حددر. « فاستوی وهو بالافق الاعلی ثم دنا فندلی فکان قاب قوسین اودانی. فاوحی الی عبده ما اوحی » ، « ولقد رأه نزلة اخری عند سدره المنتهی » آیات جلیله سی بر تفسیر موثوقه کوره بومرتبه نک بیانی حاویدر.

[۳] امام سبیلی « رح » بوقنادلری قوش قنادلری کبی دکل، بلکه بر صفت ملکیه وقوة روحانیه اولق اوزره تلقی وتفسیر ایتمشدر. اکثر علما ایسه (اجنحه) تعبیر شریفنی ملائکه نک خلقتلریله متناسب جوارح مخصوصه دن اعتقاد ایدرک تأویل معروضی استبعاد ایدیورلر. والله اعلم

مناسترلی اسماعیل حق

بوسنوی مرحوم عبارته شورته شرح ایدیور : اه تعالی حضرتلری بو مختصر شریفده که انسان کاملدر، جمیع اسماء الهیه بی ایجاد ایلدی. و « عالم کبیر منفصل » ده واقع اولان شیئک که انساندن خارجدر حقایقنی ایجاد ایلدی. یعنی عالم کبیر منفصلده مجموعه اولان اشیانک حقایقنی که اولاشیا صورتله انساندن خارجدر، انسانده ایجاد ایتدی. زیرا اجزاء عالم، سموات، ارض، عناصر، معادن، نبات واصلاف حیوان انسانده صوری واشخاصیه موجود دکدر. ولکن بونلرک حقایق ائده موجوددر که حقایق، اول صور ایچون ارواح ونفوس ناطقه کیدرلر. انسان کامل صورتیه عالم کبیرک نتیجه سی وزبده سی اولدینی اعتبار اوزره عالم کبیرک جمیع حقایق وصفاتی جامعدر. حضرت آلهیتده مجموعه اولان جمیع اسماء الهیه وصفات ربانیه بی وعالم کبیرده جمیع حقایق وخواصی حق تعالی انسان کاملده جمع ایتدی.

« وجعله روحاً للعالم فسخر له العلو والسفل لکمال الصورة » وانسان کاملی اه تعالی عالم ایچون روح ایلدی. نفس ناطقه بی صورت انسانیه ایچون روح ایتدیکی کبی. اکا علوی وسفلی بی تسخیر ایلدی. صورت جامع سنک کالندن اوتری. زیرا انسان کاملک صورتی صورت الهیه بی وصورت عالمی جامعدر. صورتک کالندن وجمعیتدن اوتری سموات وارض وارواح علویه بی واشخاص سفلیه بی وعالم ارواحی وعالم شهادتی واسماء الهیه وجوبیه علویه بی ومظاهر کونیة امکانیه سفلیه بی اکا تسخیر ایلدی.

شو عبارده دن اکلایشیلور که حضرت شیخ حقیقت انسانیه دن خارج بر عالمک وجودینه او عالمه عائد حقایقک حقیقت انسانیه ده اندماجنه قائل اولیور.

فرید

تَسْلِيح

حق وحقیقت

تاریخ اسلامیه دأر درقور دوزینک اثر غرضطربیه فارشی ربه

— ۷ —

وحی ربانینک مراتب عیدیه سی واردر

درشمعی مرتبه . - قوت واهتزازده (صلصلة الجرس) ده، برنوع چاک صداسنه شیه برصدای مهیب سماعی صورتیه واقع اولان وحیدر.